

Humen, Y. (2023) Democratic governance: conceptualization of foreign experience, analysis of the key theories and concepts. *Socio-Economic Problems and the State* (electronic journal), Vol. 28, no. 1, pp. 17-29. URL: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2023/23hyytip.pdf>

ДЕМОКРАТИЧНЕ ВРЯДУВАННЯ: КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ, АНАЛІЗ КЛЮЧОВИХ ТЕОРІЙ І ПОНЯТЬ

Юрій ГУМЕН

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
вул. Руська, 56, м. Тернопіль, 46001, Україна
e-mail: h_yuri@ukr.net; yurihumen@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5975-4355>

Article history:

Received: April, 2023
1st Revision: May, 2023
Accepted: May, 2023

JEL classification:

H11

UDC:

351

DOI:

<https://doi.org/10.33108/sepd.2023.01.017>

Анотація: У статті висвітлено теоретичні підходи іноземних вчених до сутності поняття "врядування". Визначено і проаналізовано основні теорії врядування, що застосовуються в розвинутих демократичних країнах. Концептуалізовано методологію адаптації передового зарубіжного досвіду реалізації процесу врядування в сучасних українських реаліях державного управління. Конкретизовано визначення окремих ключових понять. Сутність державного управління полягає не в реалізації владних повноважень, а швидше, якості центру активізації громадянської взаємодії для вирішення найширшого кола суспільних проблем. Завдання процесу врядування – не забезпечувати, а створювати умови стимулювання зацікавлених сторін. Сталість та тривалість демократичного політичного режиму в США та розвинутих європейських держав зумовили традиційний тип державного управління, що характеризувався високими стандартами надання адміністративних послуг, зростаючим впливом приватного сектору та адекватного контролю з боку громадянського суспільства. Ефективна державна влада поступово не асоціювалася з професійними бюрократичним апаратом, хоча цей фактор не виключається, а з адекватними діями адміністрації щодо реалізації інтересів громадян. Врядування (governance) виступає, швидше, не як засіб задоволення потреби, а як процес реалізації зрозумілих і доцільних управлінських рішень для приватного сектору, громадянського суспільства та для держави в цілому. Найголовніше в управлінському процесі врядування – етап прийняття рішень в публічному (суспільному) форматі. Рішення – це продукт активної взаємодії адміністрації (органів державної влади та управління), приватного сектору та розвинутих інстинктів громадянського суспільства. Прийняте рішення колегіально зацікавленими сторонами є просте і зрозуміле до виконання, а, отже, в підсумку – результативне. Така різноманітність сфери застосування принципів врядування в розвинутих країнах світу свідчить не лише про теоретичне розуміння поняття "governance", але й про його ефективне практичне застосування в якості принципу управління.

Ключові слова: демократичне врядування, громадянське суспільство, врядування, добре врядування, глобальне врядування.

Гумен Ю. Демократичне врядування: концептуалізація зарубіжного досвіду, аналіз ключових теорій і понять. *Соціально-економічні проблеми і держава* (електронний журнал). 2023. Вип. 1 (28). С. 17-29. URL: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2023/23hyytip.pdf>

This open access article is distributed under a Creative Commons Attribution (CC-BY) 4.0 license.

1. Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями.

В умовах становлення сучасної демократичної системи державного управління в Україні постає нагальна проблема вивчення, теоретичного осмислення, аналізу та адаптації передового зарубіжного досвіду. Теорія науки державного управління покликана забезпечити реалізацію цього глобального завдання. На заваді повноцінної роботи у цьому напрямі стоїть необхідність "реформування" понятійно-категоріальної системи теорії державного управління, котра перебуває на етапі становлення, є незавершеною та суперечливою, перенавантажена застарілими термінами та недостатньо відображає зарубіжний досвід державного управління [4, с. 7]. Неузгодженість термінології між українською та зарубіжними науковими школами виявляється і в застосуванні поняття "демократичне врядування". Вітчизняна наукова школа державного управління є порівняно молодою, оскільки повноцінний розвиток отримала після проголошення незалежності України. Зарубіжний науковий досвід є предметом дослідження даної статті.

2. Аналіз останніх публікацій за проблематикою невирішених раніше частин загальної проблеми.

Виробленню концептуальних засад наукових підходів і моделей теорії державного управління загалом і вивчення категорії "демократичне врядування" зокрема, присвячені праці провідних зарубіжних вчених: Дж. Геррінга (Gerring J.), С. Такера (Thacker S.), С. Морено (Moreno S.), М. Бевіра (Bevir M.), Дж. Девей (Dewey J.), Дж. Медісона (Medison J.), Д. Кеннет (Kenneth D.), Дж. Кеннета (Kenneth J.), М. Уоррен (Warren M.), С. Раделет (Radelet S.), Дж. Ольсен (Olsen J.), К. Кауфман (Kaufmann K.) та інших. Важливим джерелом вивчення даної проблематики є документи міжнародних організацій: ООН, ЮНЕСКО, ПРООН (UNDP), Центру міжнародного приватного підприємництва (CPIE), Світового банку, Міжнародного американського банку розвитку (IDB), Європейського союзу.

3. Формулювання цілей (мети) дослідження.

Мета дослідження полягає у визначенні основних теоретико-методологічних підходів до дослідження категорії "демократичне врядування" зарубіжними науковцями та конкретизації змістових і сутнісних характеристик понять "демократичне врядування", "добре врядування", "публічне урядування", "проектне врядування" "глобальне врядування", "врядування" та інших.

4. Виклад основного матеріалу.

На сьогодні в зарубіжній науці не вироблено єдиного підходу до визначення поняття "governance". Ще в 2005 році, відомі зарубіжні дослідники А. Джордан, Р. Вурсел та А. Зіто у статті "Зростання "Нових" стратегічних інструментів в Порівняльних Перспективах" (The rise of "New" Policy Instruments in Comparative Perspectives), що вийшла в журналі "Політичні дослідження" (Political Studies) визнали неможливість універсального визначення поняття "governance" через велику кількість учасників цього процесу та неможливість трактування його характерних рис в якості управлінського процесу. На думку цих дослідників, термн "governance" є ширшим від поняття "управління", оскільки цей процес забезпечує надання суспільним і приватним інститутам більше свободи та повноважень для вирішення соціальних завдань за найменшим втручанням державних структур [21, с. 495]. Така ситуація створює

незручності і для вітчизняної теорії державного управління, де немає загальноприйнятого перекладу терміну "governance" українською мовою, більшість дослідників використовують поняття "демократичне врядування" [2, с. 5; 5, с. 46-47; 6, с. 11-12; 10, с. 28-29; 1, с. 4-11; 8, с. 98; 6, с. 15]. Поряд з тим, вони застосовують "звужений" термін "врядування" або "урядування". Окремі вітчизняні вчені у перекладі "governance" застосовують авторизований переклад – "управління", що є прийнятним для усіх інтернет-перекладачів [9, с. 177]. В даній статті поняття "governance" ми перекладаємо українською, як "врядування". Відзначимо, що дана категорія в зарубіжній теорії державного управління є мультиоб'ємною, оскільки містить ряд теоретичних напрямків:

1. Governance as process – врядування як процес.
2. Public governance – публічне врядування.
3. Private governance – приватне врядування.
4. Global governance – глобальне врядування.
5. The Governance Analytical Framework – аналітично-структуроване врядування.
6. Non-profit governance – некомерційне (не прибуткове) врядування.
7. Corporate governance – корпоративне врядування.
8. Project governance – проектне врядування.
9. Environmental governance – екологічне врядування.
10. Internet governance – інтернет врядування.
11. Information technology governance – інформаційні технології врядування.
12. Regulatory governance – регулятивне врядування.
13. Participatory governance – врядування участі.
14. Multilevel governance – багаторівневе врядування.
15. Metagovernance – нормо-ціннісне врядування.
16. Collaborative governance – партнерське врядування.
17. Governance as a normative concept – врядування у нормативній концепції:
 - Fair governance – справедливе врядування
 - Good governance – добре врядування
 - Measuring governance – помірковане врядування [3].

Більше того, з 2010 р. пріоритетною для міжнародних громадських організацій (ООН, ЮНЕСКО, ПРООН (UNDP), Центру міжнародного приватного підприємництва (CIPE), Світового банку, Міжнародного американського банку розвитку (IDB), Європейського союзу та інших та зарубіжних дослідників стала концепція "democratic governance", власне – "демократичне врядування" [16].

Термін "врядування" використовувався в різних контекстах і пов'язаний з рядом суспільних наук: економікою, політологією та міжнародними відносинами. З 70-их років ХХ ст. дана категорія активно використовується в державному управлінні. Саме ж поняття "врядування" в зарубіжній науці державного управління, як відзначалося, має ряд визначень: за з М. Бевером (M. Bevir): "Врядування міститься у всіх управлінських процесах, що здійснюється урядом, ринком, мережею, сім'єю чи племенем, формальними і не формальними організаціями на визначеній території за допомогою законів, норм, насилля чи переговорів" [14]. На думку іншого дослідника М. Гуфті (M. Huftu), "врядування": "відноситься до "процесу взаємодії та прийняття рішень між суб'єктами, які беруть участь у колективному вирішенні проблеми, що призводить до створення, зміцнення, або відтворення соціальних норм та інститутів" [19, с. 403–424].

На нашу думку, важливо, розмежувати поняття "врядування" від поняття "урядування". "Урядування" – здійснюється офіційним державним органом, що наділений повноваженнями приймати рішення в умовах функціонуючої політичної системи (наприклад, електронне урядування). У нашому випадку, процес "врядування"

включає в себе всі зацікавлені сторони, які беруть участь в процесі прийняття рішень (наприклад, у лоббі, партіях, ЗМІ) та відносяться до відповідного "керівного органу". Якщо організація є геополітичним утворенням (держава-нація), юридичною особою (суб'єкт підприємницької діяльності), соціально-політичною (вождівство, плем'я, сім'я і т.д.) або неформальною організацією, що здійснює врядування, дотримуючись власних правил та норм, то всі дії такої структури будуть продуктивними, стійкими і здатними до регулювання. Ступінь формальності залежить від внутрішніх правил організації. "Врядування" є дуже загальним поняттям, що може відноситися до всіх видів і типів організаційних утворень. Звичайно, це означає, що врядування часто використовується більш вузько, для того, щоб зосередитися на конкретному випадку врядування, пов'язаному з типом організації (публічне врядування, глобальне врядування, некомерційне, корпоративне врядування та проектне врядування). Можна визначити порядок реалізації врядування, пов'язаний з видом діяльності або практичним застосуванням його результатів (екологічне врядування, Інтернет врядування і врядування інформаційними технологіями), конкретною моделлю врядування, що часто є результатом дослідження емпіричної або нормативної теорій (регулятивне врядування, колективне врядування, багаторівневе врядування, норма-ціннісне врядування, спільне врядування). Врядування може бути використане не тільки для опису цих різноманітних тем, але й для визначення нормативного або практичного порядку денного щодо їх реалізації. Нормативні поняття справедливого та раціонального врядування поширені серед громадських, волонтерських і приватних організацій [12, с. 235-236].

Варто відзначити важливість вивчення врядування як процесу. У своєму абстрактному сенсі, врядування є теоретичним поняттям, що відноситься до дій і процесів, завдяки яким вони виникають і функціонують у встановленому порядку. Ці дії і процеси можуть працювати як у формальних, так і у неформальних організаціях будь-якого розміру, в будь-яких цілях, з метою отримання прибутку чи просто для досягнення результату.

Узагальнюючи вищенаведене, ми можемо стверджувати, що процес врядування в розвинутих демократичних країнах з теоретичного осмислення інтегрувався в раціональний механізм управління державними, корпоративними, некомерційними та неурядовими організаціями, соціальними партнерствами та іншими об'єднаннями, у проектних командах, незалежно від кількості осіб, задіяних в будь-якій цілеспрямованій діяльності.

Більшість теорій врядування як процесу виникли з неокласичної економіки. Ці теоретичні підходи базуються на дедуктивних моделях, заснованих на підходах сучасної економіки та наочно показують, як раціональні учасники можуть створювати та підтримувати функціонування формальних організацій (у тому числі і держави) та інших неформальних організацій, що регулюють діяльність суспільства.

Теорія публічного врядування визначає відмінність між поняттями "врядування" та "політика". Політика містить процеси, де група людей (можливо, з протилежними запитамі та інтересами) досягає колективних рішень, що вважаються обов'язковими для групи, і застосовуються в якості загальної політики. Врядування, з іншого боку, передає адміністративні та орієнтовані на процес елементи державного управління швидше, ніж політики-антагоністи. Таке міркування підтверджує можливість традиційного розмежування між поняттями «політика» і «врядування». Теорія і практика сучасного публічного врядування іноді вказує на цю відмінність, передбачаючи, що обидва поняття – "врядування" і "політика" – включають в себе аспекти влади.

У загальних рисах, публічне врядування має три основних напрями:

1. Через мережі, пов'язані з державно-приватним партнерством (ДПП) або у взаємодії з громадськими організаціями.

2. Завдяки використанню економічних механізмів, за допомогою яких принципи ринкової конкуренції служать для розподілу ресурсів у здійсненні державного управління.

3. Через вертикальні (зверху – донизу) методи, що передбачають участь урядів та державної бюрократії [24].

Теорія приватного врядування реалізується за участю неурядових осіб, включаючи приватні організації для врегулювання суперечок між організаціями або іншими групами третіх осіб з метою створення правил та стандартів, що є обов'язковими до виконання та впливають на "якість життя" і передбачають участь широкої громадськості. Простіше кажучи, приватні, а не публічні суб'єкти формують громадську (публічну) політику. Термін "громадська (публічна) політика" не повинен бути виключно пов'язаний з політикою органів влади та управління (урядом). Громадська політика реалізується в приватному або в державному секторі. Якщо політичні процеси відбуваються, за участі державних інститутів, то краще використовувати термін "державна політика" ("governmental policy"), яка усуває неоднозначність щодо учасника який задіяний в процесі [25].

Теорія глобального врядування визначається як "сукупність формальних і неформальних інститутів, механізмів, зв'язків і процесів між державами, ринками, громадянами і організаціями, як міжнародних так і неурядових, за допомогою яких сформульовані колективні інтереси на глобальному рівні, встановлюються та регулюються розбіжності, права та обов'язки" [30, с. 233-240]. На противагу традиційному визначенню терміну "врядування", окремі автори, такі як Дж. Розенау (J. Rosenau) використовують поняття "глобальне врядування" для позначення регулювання взаємозалежних відносин в суспільстві при відсутності авторитету політичної влади [20]. Кращим прикладом цього є міжнародна політична система або відносини між суверенними державами

Теорія аналітично-структурованого врядування є практичною методологією дослідження процесів управління, де різні зацікавлені сторони взаємодіють і приймають рішення, зміцнюючи соціальні норми та інституції. Припускається, що процеси врядування можуть бути реалізовані в будь-якому суспільстві і, на відміну від інших підходів, вони спостерігаються та аналізуються за неформальними ознаками. Пропонується методологія, що базується на п'яти основних аналітичних складових: проблеми, учасники (актори), норми, процеси і ключові аргументи. Ці логічно сформульовані аналітичні складові формують послідовну методологію, спрямовану на емпіричні дослідження соціальної політики [20, с. 403-424, 165-183].

Теорія некомерційного врядування фокусується в основному на принципах добровільності та відповідальності, що трансформуються в суспільну довіру, адже опікунська рада громадської некомерційної організації (учасники якої є взаємозамінними) користується авторитетом тих, на кого покладена місія та ефективна реалізація статутних завдань добровільного об'єднання громадян [20, с. 15].

Теорія корпоративного врядування часто використовується в діяльності корпорацій і використовується для означення:

– методу управління корпорацією, де найважливіші рішення приймаються колегіально;

– корпоративних манерах, законах і правилах, що є прийнятними для визначеного виду діяльності.

Корпоративне врядування містить безліч процесів, звичаїв, політики, законів та інституційних утворень, що формують напрям розвитку та управління корпорацією.

Дане поняття також включає в себе відносини між багатьма учасниками (зацікавлені сторони) і процес реалізації корпоративних завдань. Основними учасниками є акціонери корпорації, її менеджмент і Рада директорів. До інших зацікавлених сторін належать працівники, постачальники, клієнти, банки, кредитори, регулятори, середовище дотичне до діяльності корпорації та суспільство в цілому.

Слід відзначити, що вперше термін "корпоративне врядування" використав американський вчений Р. Ілс (R. Eells) у 1960 р. для визначення "структури і функціонування корпоративної політики" [13, с. 108]. Теорія корпоративного врядування вивчається у фінансових посібниках в США з початку 20-го століття [13, с. 109].

Теорію проектного врядування слід розглядати як механізм державного управління, який відіграє життєво важливу роль в успішній реалізації проектів суспільного сектора.

Проекне врядування визначається в даній статті як аспект управління, що пов'язаний із забезпеченням ефективності відбору і реалізації проектів. По суті, проекне врядування полягає в необхідності проведення всіх розрахунків на нормативні процедури управління, для підтвердження ефективності реалізації суспільних проектів. Як схематично показано на рис. 1, проекне врядування знаходиться між корпоративними і організаційними активами врядування (Corporate and Organization Governance Activities) та специфічним режимом управління проектами.

Метою даного виду врядування є надання допомоги органам суспільного сектора для визначення змісту, дотримання структури та забезпечення громадського моніторингу, які необхідні для ефективного проектного врядування на всіх стадіях життєвого циклу проекту.

Основними напрямками проектного врядування є:

- визначення галузі програми;
- реалізація права власності проектом і спонсорство;
- забезпечення дієвості функціонального управління проектами;
- звітність і прозорість реалізації в проекті (включаючи консультації із зацікавленими сторонами) [25].

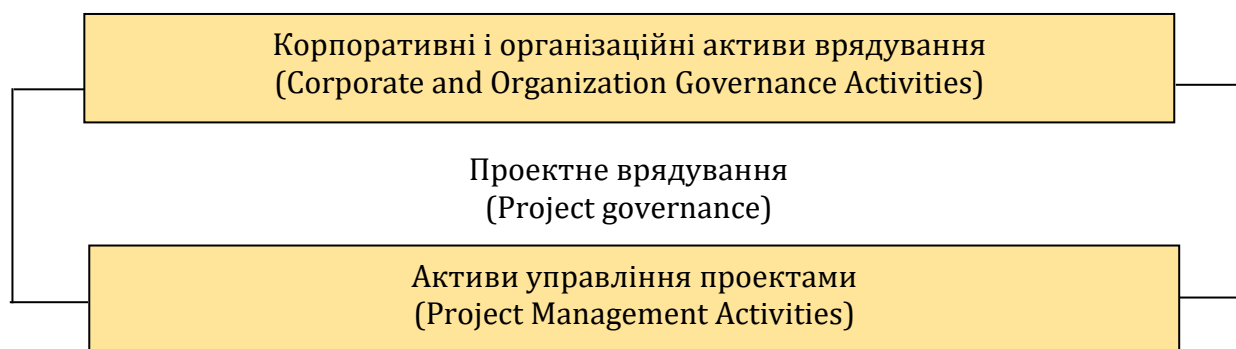

Рис 1. Проекне врядування

Теорія екологічного врядування є дієвим механізмом реалізації екологічної політики, що координує управління всіма видами діяльності людини – політичною, соціальною, економічною та забезпечує сталий розвиток суспільства [25, м. 8]. Дана теорія врядування включає в себе політичну владу, бізнес і громадянське суспільство, та активізує систему управління в цілому. Щоб охопити весь спектр елементів, екологічне врядування часто використовує альтернативну систему управління, наприклад, управління водними ресурсами [22, с. 25]. Екологічне врядування розглядає природні ресурси і довкілля як суспільні блага, що відносяться до категорії товарів, які не зменшуються, у разі спільного ефективного і рівномірного використання [21].

Теорія Інтернет-врядування суттєво розширює масштаби реалізації врядування. В останні роки, реалізація теорії Інтернет-врядування викликала ряд гарячих політичних та ідеологічних дискусій. Основні підходи до сутності Інтернет-врядування в наукових управлінських дискусіях:

– *Технічний чи комплексний?* Одна сторона дискусантів вважає, що Інтернет-врядування є винятково технічним процесом, яким краще займатися програмістам та інженерам. Інша сторона розглядає даний вид врядування як цілісний управлінський підхід, що реалізує соціальні, правові та економічні наслідки технічних рішень.

– *Яке місце державної влади?* Наступний підхід полягає у поділі учасників дискусії на тих, хто бажає збільшити повноваження національних урядів в управлінні Інтернетом, і тих, хто виступає за розширення кола суб'єктів (у тому числі громадянського суспільства та приватного сектора) даного процесу або усунути уряд від управління мережею в цілому. Традиційна роль національних урядів піддалася ряду випробувань завдяки глобальній сутності Інтернету, як результат ми спостерігаємо зростання значення наднаціональних структур. В останні роки, все частіше стали виникати питання доцільності діяльності урядів держав через зменшення їх значення в діяльності Інтернету, а інші наполягають на необхідності збільшення участі держави в даному процесі.

– *Еволюційний чи революційний?* Також виникають дискусії між визначенням між тими, хто вважає, що існуючі інститути і закони мають бути змінені для Інтернет-врядування ("еволюційний" підхід), і ті, хто вважає, що діюча система не потребує змін ("революційний" підхід) [12, с. 3].

Теорія доброго (ефективного) врядування (good governance) є найпоширенішою в державному управлінні, що означає кращий спосіб врядування та управління справами держави або установ, на всіх рівнях, з урахуванням пріоритетів політичного, соціального, економічного та державного секторів. Добре врядування передбачає лідерство, яке засноване на раціональності, законі, повазі до громадських прав і свобод, зміцненню демократії, участі, рівності, служінню суспільним інтересам і соціальному розвитку.

Добре врядування:

– сприяє реалізації та зміцненню добробуту і розширенню можливостей людства та його економічних, соціальних та політичних проблем, можливостей і свобод, особливо для найбідніших і маргінальних верств населення;

– культивує в людських спільнотах такі якості, як вірність, творчість, самоконтроль і гнучкість. Добре врядування є необхідною умовою для сталого розвитку і боротьби з бідністю, адже неефективне врядування є важливим фактором у гальмуванні зусиль для реалізації національних цілей. Неefективне врядування також поглиблює розмежування і розбіжність між верствами суспільств породжуючи тим самим соціальну та економічну нестабільність;

– стимулює громадські обговорення для впливу на державну політику, що сприяє зменшенню соціальної нерівності та вимагає публічної звітності політиків і державних службовців перед громадськістю [17].

Теорія доброго врядування впродовж кількох десятиріч вдало застосовувалася міжнародними громадськими організаціями в якості організації допомоги та підтримки країн, що розвиваються. При цьому, слід відзначити, що існує чимало критиків даної концепції, які вбачають у популяризації методів доброго врядування прагнення західних лідерів побудувати демократію в усьому світі з порушенням культурно-етнічних традицій, норм етики і моралі, при усередненні мислення громадян і придушенні існуючих ідеологічних меншин, що потрібно для створення зони вільної торгівлі та врахування інтересів панівних країн регіону.

Однак, навіть при наявності недоліків цієї теорії, важливо розуміти позитивне значення доброго врядування для країн третього світу. Слід дотримуватися основних принципів "good governance" для вирішення багатьох існуючих проблем у суспільстві та державному устрої: корупції, політичної нестабільності, порушення прав людини, відсутність прозорості та доступності інформації в ЗМІ, неможливості брати участь у визначенні подальшої долі людини і суспільства.

Теорія демократичного врядування (democratic governance) була введена в науковий обіг американською наукою державного управління нещодавно. Під "демократичним врядуванням" розуміється врядування на локальному, місцевому, національному і наднаціональному рівнях, які можна охарактеризувати за такими параметрами:

- права людини і фундаментальні свободи поважаються всіма учасниками процесу врядування;
- громадяни, мають право на висловлювання своєї думки при прийнятті рішень які впливають на якість їх життя;
- жінки, виступають рівноправними партнерами з чоловіками в процесі прийняття рішень;
- люди, захищені від дискримінації за етнічною приналежністю та будь-якими іншими її проявами;
- розуміння необхідності врахування інтересів майбутніх поколінь в реалізації сучасної політики;
- економічна і соціальна політика, котра враховує потреби та пріоритети суспільства в цілому [29].

Демократичне врядування здійснюється за участі урядових, неурядових організацій, зацікавлених груп приватного сектору та їх представників, що беруть участь у дебатах, переговорах і за посередництвом сторін приймають та реалізують політичні рішення. Цей термін відноситься до комплексу мультиорганізаційної структури установ та зацікавлених сторін, які функціонують як в державі так і за її межами. Демократичне врядування є результатом співпраці уряду з визначеною цільовою групою суспільних суб'єктів.

Демократичне врядування реалізується в співпраці між урядовими, неурядовими, приватними та громадськими організаціями, а також в середовищі соціальних мереж, міжнародних донорських установ та інститутів розвитку, що відкрито чи таємно, впливає на рішення уряду і на процес їх реалізації [28].

5. Висновки та перспективи подальших досліджень в даному напрямку.

Здійснений аналіз наукових підходів зарубіжних дослідників дає змогу побачити структурність, практичність та ефективність процесу врядування в розвинутих демократичних країнах. Теоретичний підхід і практична реалізація врядування гармонізує політико-правові відносини у всіх сферах суспільного життя. Сутність державного управління полягає не в реалізації владних повноважень, а швидше, якості центру активізації громадянської взаємодії для вирішення найширшого кола суспільних проблем. Завдання процесу врядування не забезпечувати, а створювати умови стимулювання зацікавлених сторін. Сталість та тривалість демократичного політичного режиму в США та розвинутих європейських держав зумовили традиційний тип державного управління, що характеризувався високими стандартами надання адміністративних послуг, зростаючим впливом приватного сектору та адекватного контролю з боку громадянського суспільства. Ефективна державна влада поступово не асоціювалася з професійними бюрократичним апаратом, хоча цей фактор не виключається, а, в першу чергу, з адекватними діями адміністрації відносно реалізації

інтересів та запитів громадян. Врядування (governance) виступає швидше не як засіб задоволення потреби, а як процес реалізації зрозумілих і доцільних управлінських рішень для приватного сектору, громадянського суспільства та для держави в цілому. Найголовніше в управлінському процесі врядування – етап прийняття рішень в публічному (суспільному) форматі. Рішення – це продукт активної взаємодії адміністрації (органів державної влади та управління), приватного сектору та розвинутих інститутів громадянського суспільства. Прийняте рішення колегіально зацікавленими сторонами є просте і зрозуміле до виконання, а, отже, в підсумку – результативне. Така різноманітність сфери застосування принципів врядування в розвинутих країнах світу свідчить не лише про теоретичне розуміння поняття “governance”, але й про його ефективне практичне застосування в якості принципу управління.

На нашу думку, принциповою відмінністю в процесах державного управління вітчизняного та закордонного взірця є етап прийняття рішень. У нас рішення приймаються за участі однієї, або двох сторін – органу державної влади та приватного сектору, інститутам громадянського суспільства, у кращому випадку пропонується контроль за їх виконанням, але, якщо врахувати, що більшість управлінських рішень – закриті, то контроль зводиться до їх констатації. Тому такі управлінські рішення не мають авторитету та підтримки суспільстві. Звідси й випливає проблема теоретичного осмислення процесів врядування у теорії державного управління.

Перспективи подальших досліджень ми вбачаємо не лише в теоретичному адаптуванні іноземних понять в українську науку державного управління, а й у пошуку реальних механізмів їх впровадження та застосування в різноманітних управлінських процесах новітнього державотворення.

Author details (in English)

DEMOCRATIC GOVERNANCE: CONCEPTUALIZATION OF FOREIGN EXPERIENCE, ANALYSIS OF THE KEY THEORIES AND CONCEPTS

Yuriy HUMEN

Ternopil Ivan Puluj National Technical University

56 Ruska str., 46001, Ternopil, Ukraine

e-mail: h_yuri@ukr.net; yurihumen@gmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5975-4355>

Abstract. *The theoretical approaches of foreign scientists to the essence of the concept “governance” are highlighted in the article. The main theories of governance, which are applied in developed democratic countries, are identified and analysed. The methodology of the advanced foreign experience adaptation in the implementation of the state administration in the modern Ukrainian realities of public administration is conceptualized. The individual key concepts are defined. It is determined that the essence of the state administration is not the exercise of power, but rather the quality of the centre of activation of civil interaction for solving the widest range of social problems. The task of the governance process is not to provide, but to create conditions for the stimulation of interested parties. The stability and duration of the democratic political regime in the USA and developed European countries determined the traditional type of the state administration, which is characterized by high standards of administrative services provision, the growing influence of the private sector and adequate control by civil society. Effective state power gradually began to be associated not with a professional bureaucratic apparatus, although this factor is not excluded, but with adequate actions of the administration to implement the interests of citizens. Governance does not act as means of a need satisfaction, but rather as a process of implementing of understandable and expedient administrative decisions for the private sector, civil society and the state as a whole. The most important thing in the administrative process of governance is a decision-making stage in public format. The decision is a product of the active interaction of the administration (government and management bodies), the private sector and the developed instincts of civil society. A decision, which is made by collegially interested parties is simple and clear to implement and, as a result, is effective. Such a variety of the scope of application of governance principles in the developed countries of the world testifies not only to the theoretical understanding of the concept of “governance”, but also to its effective practical application as an administration principle.*

Key words: *democratic governance, civil society, governance, good governance, global governance.*

Appendix A. Supplementary material

Supplementary data associated with this article can be found, in the online version, at <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2023/23hyytip.pdf>

Funding

The authors received no direct funding for this research.

Citation information

Humen, Y. (2023) Democratic governance: conceptualization of foreign experience, analysis of the key theories and concepts. *Socio-Economic Problems and the State (electronic journal)*, Vol. 28, no. 1, pp. 17-29. URL: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2023/23hyytip.pdf>

Використана література:

1. Балабаєва З. В. Демократичне врядування: поняття та сутність. *Актуальні проблеми державного управління: збірник наукових праць*. Вип. 3 (31). Одеса: ОРІДУ НАД, 2007. С. 4-11.
2. Колодій А. Ф., Буник М. З., Шевчук П. І. та ін. Демократичність та ефективність публічного врядування в Україні: критерії оцінювання: наук. розробка. Київ: НАДУ, 2013. 64 с.
3. Governance. En.Wikipedia.org: веб-сайт URL: http://en.wikipedia.org/wiki/Governance#The_Governance_Analytical_Framework (дата звернення: 25.01.2023).
4. Ковбасюк Ю. В. Проблеми формування понятійно-категоріальної системи. Публічне управління: теорія і практика: монографія. авт. кол.: Ю. В. Ковбасюк, В. П. Трощинський, М. М. Білінська, та ін.; за заг. ред. Ю. Ковбасюка. Київ: НАДУ, 2011. 212 с.
5. Надолішній П. І. Концепція демократичного урядування: сутність і проблеми формування і реалізація. *Актуальні проблеми державного управління*. Вип. 2 (30). С. 46-55.
6. Олійник О. Л. Врядування в Україні княжої та козацької доби: монографія. Запоріжжя: Класичний приватний університет, 2012. 320 с.
7. Оржель О. Ю. Принципи європейського врядування. Вісник національної академії державного управління при Президенті України. № 4. С. 10-20.
8. Приходченко Л. Л. Концепція ефективного публічного управління в історичній ретроспективі: методологія дослідження. Публічне управління: теорія і практика: монографія. авт. кол.: Ю. В. Ковбасюк, В. П. Трощинський, М. М. Білінська, та ін.; за заг. ред. Ю. Ковбасюка. Київ: НАДУ, 2011. 212 с.
9. Пухкал О. Г. Модернізація державного управління в контексті розвитку громадянського суспільства в Україні: монографія. Київ: Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2010. 287 с.
10. Стрельцов В. Ю. Ціннісний феномен європейського врядування. Харків: Вид-во Асоціації докторів наук з державного управління, 2012. 274 с.
11. Thakur R., Van Langenhove L. Enhancing Global Governance through Regional Integration. *Global Governance*, 2006, no. 12, pp. 233-240. <https://doi.org/10.1163/19426720-01203002>
12. Kapur A. Internet Governance A Primer. United Nations Development Programme–Asia-Pacific Development Information Programme (UNDP-APDIP), 2005, 49 p.

13. Marco B., Bolton P. & Röell A. Corporate governance and control, in George Constantinides. Handbook of the Economics of Finance (eds. M. Harris, R. Stulz), 2004, vol. 1A (Corporate Finance). Amsterdam: Elsevier NH, 109 p. [https://doi.org/10.1016/S1574-0102\(03\)01005-7](https://doi.org/10.1016/S1574-0102(03)01005-7)
14. Bevir M. Governance: A very short introduction. Oxford, UK: Oxford University Press, 2013. <https://doi.org/10.1093/actrade/9780199606412.001.0001>
15. Source's B. The Handbook of NonProfit Governance. Jossey-Bass, 2010, 150 p.
16. Santiso C. Education for Democratic Governance: Review of Learning Programmers. Available at: <http://digital-library.unesco.org/shs/most/gsd/collect/most/index/assoc/HASH01fa.dir/doc.pdf> (accessed 25 January 2023).
17. Conceptual communities. Framework Available at: http://www.globalcommunities.org/publications/yslc_conceptual_framework.pdf (accessed 25 January 2023).
18. Eells R.S.F. The Meaning of Modern Business: An Introduction to the Philosophy of Large Corporate Enterprise. Columbia University Press, NY, 1960, 108 p. <https://doi.org/10.7312/eell93784>
19. Hufty M. Investigating Policy Processes: The Governance Analytical Framework (GAF). Research for Sustainable Development: Foundations, Experiences, and Perspectives, (eds. U. Wiesmann, H. Hurni et al.), Bern: Geographica Bernensia, 2011, 403-424 pp.
20. James N. Press. Albany, 1999
21. Jordan A., Wursel R., Zitj A. The Rise of "New" Policy Instrument in Comparative Perspective: Has Governance Eclipsed Government? Political Studies, 2005, vol. 53, iss. 3, 477-496 pp. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9248.2005.00540.x>
22. Claire L., Thomas M. Les différentes catégories de biens, summary and excerpt from Pierre Calame's book, «La démocratie en miettes», 2003.
23. M'Gonigle M., Starke J. Planet U: Sustaining the World. Reinventing the University, 2006, 288 p.
24. Matthias Benz and Bruno S. Frey. Corporate Governance: What Can We Learn from Public Governance? Available at: <http://userpage.fu-berlin.de/ffu/akumwelt/bc2003/proceedings/052%20-%200066%20pattberg.pdf/> (accessed 25 January 2023).
25. Philipp Pattberg. Private Environmental Governance and the Sustainability Transition: Functions and Impacts of NGO-Business Partnerships. Available at: <http://userpage.fu-berlin.de/ffu/akumwelt/bc2003/proceedings/052%20-%200066%20pattberg.pdf/> (accessed 25 January 2023).
26. Project Governance: a guidance note for public sector projects. Available at: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/225314/01_ppp_projectgovernanceguidance231107.pdf (accessed 25 January 2023).
27. Brandes O. M. & Brooks D. B. The Soft Path in a Nutshell. University of Victoria. Victoria: BC., 2005.
28. Theoretical Concepts of Governmental Learning. Available at: <http://siteresources.worldbank.org/EXTGOVTLRN/Resources/chap3.pdf> (accessed 25 January 2023).
29. UNDP Human Development Report 2002. Available at: <http://www.globgov.collegium.edu.pl/podegn.html26.02.2006> (accessed 25 January 2023).
30. Thakur R., Van Langenhove L. Enhancing Global Governance through Regional Integration. Global Governance, 2006, no. 12. <https://doi.org/10.1163/19426720-01203002>

References

1. Balabayeva Z. V. (2007) Demokratychnye vraduvannya: ponnatya ta sutnist. [Democratic governance: concept and essence]. *Aktualni problem derzavnoho upravlinnya: zbirnyk*

- naukovykh prac* [Actual problems of public administration: a collection of scientific papers], vol. 3 (31). Odessa: ORIDU NADU, pp. 4-11.
2. Kolodiy A. F., Bunyk M. Z., Shevchuk P. I. (2013) Demokratychnist' ta efektyvnist' publichnoho vryaduvannya v Ukraini: kryteriyi otsynuyvannya: naukova rozrobka [Democracy and efficiency of public governance in Ukraine: evaluation criteria: scientific development]. Kyiv: NADU, 64 p.
 3. Elektronnyi resurs rezym dostupu. Available at: http://en.wikipedia.org/wiki/Governance#The_Governance_Analytical_Framework (accessed 25 January 2023).
 4. Kovbasuk Y. V. (2011) Problemy formuvannya ponyatiyno-katehorial'noyi systemy. [Problems of forming a conceptual and categorical system]. *Publichne upravlinnya: teoriya i praktyka: monohrafiya* [Public management: theory and practice: monograph], YU. V. Kovbasyuk, V. P. Troshchyns'kyi, M. M. Bilins'ka et al. (ed. Yu. Kovbasyuk). Kyiv: NADU, 212 p.
 5. Nadolishnyi P. I. Kontsepsiya demokratychnoho uryaduvannya: sutnist' i problemy formuvannya i realizatsiya [The concept of democratic governance: essence and problems of formation and implementation]. *Aktual'ni problemy derzhavnoho upravlinnya* [Actual problems of state administration], vol. 2 (30), pp. 46-55.
 6. Oliynyk O. L. (2012) Vryaduvannya v Ukraini knyazhoyi ta kozats'koyi doby: monohrafiya [Governance in Ukraine during the princely and Cossack era: a monograph], Zaporizhzhia: Classical Private University, 320 p.
 7. Orzhel O. YU. Pryntsypy yevropeys'koho vryaduvannya [Principles of European governance]. *Visnyk natsional'noyi akademiyi derzhavnoho upravlinnya pry Prezydentovi Ukrainy* [Bulletin of the National Academy of Public Administration under the President of Ukraine]. no. 4, pp. 10-20.
 8. Prykhodchenko L. L. (2011) Kontsepsiya efektyvnoho publichnoho upravlinnya v istorychniy retrospektyvi: metodolohiya doslidzhennya [The concept of effective public management in historical retrospect: research methodology]. *Publichne upravlinnya: teoriya i praktyka: monohrafiya* [Public administration: theory and practice: monograph]. YU. V. Kovbasyuk, V. P. Troshchyns'kyi, M. M. Bilins'ka et al. (Ed. Yu. Kovbasyuk). Kyiv: NADU, 212 p.
 9. Pukhkal O. H. (2010) Modernizatsiya derzhavnoho upravlinnya v konteksti rozvytku hromadyans'koho suspil'stva v Ukraini: monohrafiya [Modernization of state administration in the context of the development of civil society in Ukraine: monograph]. Kyiv: Kyiv University Publishing and Printing Center, 287 p.
 10. Streltsov V. YU. (2012) Tsinnisnyy fenomen yevropeys'koho vryaduvannya [Value phenomenon of European governance]. Edition of the Association of Doctors of Science in Public Administration. 274 p.
 11. Thakur R., Van Langenhove L. (2006) Enhancing Global Governance through Regional Integration. *Global Governance*, no. 12, pp. 233-240. <https://doi.org/10.1163/19426720-01203002>
 12. Kapur A. (2005) Internet Governance A Primer. *United Nations Development Programme-Asia-Pacific Development Information Programme (UNDP-APDIP)*, 49 p.
 13. Marco B., Bolton P. & Röell A. (2004) Corporate governance and control, in George Constantinides. *Handbook of the Economics of Finance* (eds. M. Harris, R. Stulz), vol. 1A (Corporate Finance). Amsterdam: Elsevier NH, 109 p. [https://doi.org/10.1016/S1574-0102\(03\)01005-7](https://doi.org/10.1016/S1574-0102(03)01005-7)
 14. Bevir M. (2013) Governance: A very short introduction. Oxford, UK: Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/actrade/9780199606412.001.0001>
 15. Source's B. (2010) The Handbook of NonProfit Governance. Jossey-Bass, 150 p.

16. Santiso C. Education for Democratic Governance: Review of Learning Programmers. Available at: <http://digital-library.unesco.org/shs/most/gsd/collect/most/index/assoc/HASH01fa.dir/doc.pdf> (accessed 25 January 2023).
17. Conceptual communities. Framework Available at: http://www.globalcommunities.org/publications/yslc_conceptual_framework.pdf (accessed 25 January 2023).
18. Eells R.S.F. (1960) The Meaning of Modern Business: An Introduction to the Philosophy of Large Corporate Enterprise. Columbia University Press, NY, 108 p. <https://doi.org/10.7312/eell93784>
19. Hufty M. (2011) Investigating Policy Processes: The Governance Analytical Framework (GAF). *Research for Sustainable Development: Foundations, Experiences, and Perspectives*, (eds. U. Wiesmann, H. Hurni et al.), Bern: Geographica Bernensia, pp. 403-424.
20. James N. (1999) Press. Albany.
21. Jordan A., Wursel R., Zitj A. (2005) The Rise of "New" Policy Instrument in Comparative Perspective: Has Governance Eclipsed Government? *Political Studies*, vol. 53, iss. 3, pp. 477-496. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9248.2005.00540.x>
22. Claire L., Thomas M. (2003) Les différentes catégories de biens, summary and excerpt from Pierre Calame's book, «La démocratie en miettes».
23. M'Gonigle M., Starke J. (2006) Planet U: Sustaining the World. Reinventing the University, 288 p.
24. Matthias Benz and Bruno S. Frey. Corporate Governance: What Can We Learn from Public Governance? Available at: <http://userpage.fu-berlin.de/ffu/akumwelt/bc2003/proceedings/052%20-%20066%20pattberg.pdf/> (accessed 25 January 2023).
25. Philipp Pattberg. Private Environmental Governance and the Sustainability Transition: Functions and Impacts of NGO-Business Partnerships. Available at: <http://userpage.fu-berlin.de/ffu/akumwelt/bc2003/proceedings/052%20-%20066%20pattberg.pdf/> (accessed 25 January 2023).
26. Project Governance: a guidance note for public sector projects. Available at: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/225314/01_ppp_projectgovernanceguidance231107.pdf (accessed 25 January 2023).
27. Brandes O. M. & Brooks D. B. (2005) The Soft Path in a Nutshell. University of Victoria. Victoria: BC.
28. Theoretical Concepts of Governmental Learning. Available at: <http://siteresources.worldbank.org/EXTGOVTLRN/Resources/chap3.pdf> (accessed 25 January 2023).
29. UNDP Human Development Report 2002. Available at: <http://www.globgov.collegium.edu.pl/podegn.html26.02.2006> (accessed 25 January 2023).
30. Thakur R., Van Langenhove L. (2006) Enhancing Global Governance through Regional Integration. *Global Governance*, no. 12. <https://doi.org/10.1163/19426720-01203002>

© 2023 Socio-Economic Problems and the State. All rights reserved.
 This open access article is distributed under a Creative Commons Attribution (CC-BY) 4.0 license.
 You are free to:
 Share — copy and redistribute the material in any medium or format Adapt — remix, transform, and build upon the material for any purpose, even commercially.
 The licensor cannot revoke these freedoms as long as you follow the license terms.
 Under the following terms:
 Attribution — You must give appropriate credit, provide a link to the license, and indicate if changes were made.
 You may do so in any reasonable manner, but not in any way that suggests the licensor endorses you or your use.
 No additional restrictions
 You may not apply legal terms or technological measures that legally restrict others from doing anything the license permits.

Socio-Economic Problems and the State (ISSN: 2223-3822) is published by Academy of Social Management (ASM) and Ternopil Ivan Pulyk National Technical University (TNTU), Ukraine, Europe.

Publishing with SEPS ensures:

- Immediate, universal access to your article on publication
- High visibility and discoverability via the SEPS website
- Rapid publication
- Guaranteed legacy preservation of your article
- Discounts and waivers for authors in developing regions

Submit your manuscript to a SEPS journal at <http://sepd.tntu.edu.ua>

